

HORVÁTH ÁRPAD: KORSZERŰTLEN JEGYZETEK A RACINE-I DRÁMÁRÓL

Budapest, 1935

Az érdekes tanulmány először Racine-nal kapcsolatban a szellemi örökélet relativitásával foglalkozik. A műalkotások értékelése minden korban változik és az értékelésnek ez a viszonylagossága leginkább a dráma területén tapasztalható. Vizsgálja a Racine után következő koroknak, a klasszikus drámával szemben elfoglalt, értékelő álláspontját. Racine drámái munkásságának elemzése közben megvilágítja azokat a szálakat, amelyek a nagy klasszikus költőt a görög drámához fűzik. A drámák színészi szempontú vizsgálata kideríti, hogy Racine „mennyire számított és épített a színészi alakítóképeség gazdagságára, milyen alaposan tisztában volt az emberábrázolás természetrajzával s lehetőségeivel“. A mai színház naturalizmussal még mindig átitatott levegőjében és a művészettől eltávolodott ideológiájában a racine-i dráma nem tud értékének megfelelő jelentőségre emelkedni. Pedig „amikor a fejlődés így megáll, a klasszikusok színpadi renaissance-a segítség és élesztő áthidalás lehet“. Az utolsó két fejezetben a francia klasszikusok magyar színpadi pályafutásával foglalkozik és érdekes statisztikát közöl a Nemzeti, a Vig-, és a Belvárosi színházban színrekerült darabokról.

Staud Géza

Horváth Árpád: Korszerűtlen jegyzetek a Racine-i drámáról. (A. Horváth: Unzeitgemässe Notizen über das Racine-ische Drama.) Budapest, 1933. Von Géza Staud.

Das Drama Racine-s ist von der Nachwelt verschiedentlich bewertet worden. Des öfteren wurde es für die Bühne ungeeignet gehalten, wo es doch ganz besondere schauspielerische Werte und szenische Vorzüge enthält. Das dramatische Oeuvre Racine-s erweist sich besonders auf der Bühne der heutigen, aller echten Kunst nicht immer gewogenen Weltanschauung eher als ungeeignet. Verfasser bietet zu Ende seiner Ausführung eine aufschlussreiche statistische Übersicht der bisher im ungarischen Nationaltheater und in zwei weiteren Budapester Privatschauspielhäusern aufgeführten klassischen Stücke.

RÉDEY MÁRIA: KASSAINÉ IFJASSZONY

Jászai Mari és Kassai Vidor szerelmi regénye. Kiadatlan levelek és naplók alapján. Műmellékleten 25 kiadatlan fényképpel. Nyugat kiadás. Budapest, 1935. 8. 222 (1) l.

A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának birtokába került nyolcvan s egynéhány levél szemelvényes kiadása, egyfelől pontos jegyzetekkel, tudományos apparátussal, másfelől olyan bevezető és áthidaló szöveggel, amely bármely mélyenjáró pszichológiai regénnyel felveheti a versenyt. A színészet multjának kutatója kiegészítést kap Jászai-portréjához, amelyet Jászai színpadi szereplései, az Emlékiratok és Lehel István Jászai-életrajza alapján összeállított. A nagyközönség pedig érdekes szerelmi regényt, folyton új fordulatokkal, új színekkel.

A levelek — az első kiadottak Jászai levelezéséből — egészen más Jászait revelálnak, mint az Emlékiratok visszaemlékezései. Ott az írtózat hangján szól egész házasságáról, melyet a nyomor, a gond felhő-

gomolyagja árnyékol be emlékezetében. Azt írja, hogy sohasem szerette Kassait; azért ment hozzá, mert hallotta, hogy sok könyve van s a vele való frígy emelkedést jelentett az örök cél, a művészet felé. Kassait szürke, rideg, kedélytelen embernek mondja, aki megdermesztette a Jászai lelkében izzó lávát s akitől megtagad minden színészi tehetséget is. S mit mutatnak a levelek? A gögicsélő szerelmezt, az epedő hitvest, a gondos, kispolgári asszonyt, aki fészket rendez be kettőjüknek, mos, vasal, a párnák tollait tisztítja s olykor felajánlja, hogy művészi vágyait a házaselet oltárára rakja s nem akar más lenni, csak gömbölyű, piros asszony, aki rendben tartja a házat és boldoggá teszi inádott kis Vidorját.

Hol itt az igazság? A kiadó a levelekben véli megtalálni. A jelenvaló tanu a közelebb, az igazabb, a frissebb. Az emlékezések a későbbi ént adják, amelynek gigantikus árnyéka rávetődik a mosolygó multra. De olykor maga sincs erről meggyőződve és finom lélek- és stíluselemzéseiben hazugságon, pózon, színészkedésen kapja a Vidorja után epedő kis Marit. S míg a férj az epedő, a panaszkodó, a hűséges írásokat kapja mindig rá gondoló s otthonülő feleségétől, akit rajta kívül a világon semmi sem érdekel, — ugyanakkor a barátnőhöz nyolcszor olyan hosszú írások mennek, tele egy színes és mozgalmas élet izzó benyomásaival, amelyeket gyönyörrel iszik a mindenre szomjazó test és lélek.

S ilyenkor felmerül az a kérdés: ne a naplónak higgyünk-e inkább? Mi az igazabb: az egykorú levél, amit másnak írt, vagy a késői emlékirat, amelyben olyan küzködéssel kereste igaz énjét, a volt s a jelen Jászai Marit s amelyben annyiszor mondja, hogy egész élete addig színjátszás volt csupán s a szerepek tömkelegében oly nehezen találja meg önmagát. Kézen fekszik az a föltevés, hogy ez a hű, turbékoló szerelmes, a fészket rakó hűséges hitves, a megalázkodó, viszszakéredző nő, akit a levelek mutatnak, csak egy grandiózusan, az igazi nagy vérbeli színjászó magát is elámitó játék-gyönyörével megjátszott Jászai-szerep.

Akármelyik megoldást fogadjuk is el: a könyv mindenkép érdekes problémát vet fel. Tartalmával és gyönyörű képanyagával egyaránt szegényes színészettörténeti irodalmunk nagy gazdagodását jelenti.

Pukánszky Kádár Jolán

Rédey Mária: Kassainé Ifjasszony. M. Rédey: Frau Kassai. Der Liebesroman Mari Jászai's und Vidor Kassai's. Auf Grund unveröffentlichter Briefe und Tagebücher. Mit 25 unveröffentlichten Lichtbildern (Budapest, 1935. Von Jolantha Kádár—Pukánszky).

Die in den Besitz des Ungarischen Nationalmuseums gelangten Briefe erschliessen ein völlig neues Bild der grossen ungarischen Darstellerin Mari Jászai (1850—1926), namentlich was die Beziehungen zu ihrem ersten Gatten, Vidor Kassai betrifft. Wesentlich abweichende Züge zeigt dieses neue Bild gegenüber dem des Tagebuches der Schauspielerin (Veröffentlicht von István Lehel, 1927.), erscheint sie dort als überlegener Geist, so kommt hier zunächst ihr weibliches Wesen zur Geltung.